ZÁVAZNOST CÍRKEVNÍHO ZÁKONA

Závaznost církevního zákona z hlediska pasivního subjektu – kán. 11

- zákony ryze církevní zavazují osoby:
  - pokřtěné v katolické církvi nebo do ní přijaté, pokud byly pokřtěny jinde (křest + příslušnost ke katolické církvi
  - dostatečné užívání rozumu (jinak není odpovědný za své činy)
  - 7 let věku, pokud právo výslovně nestanoví jinak. Počítání – viz kán. 202. V církvi se sedm let věku chápe jako věk, kdy člověk začíná používat rozum a je si tedy schopen uvědomit nějakou povinnost. (Pokud ale ani v tomto věku nemá dostatečné užívání rozumu, není vázán zákonem.)

    výjimky: např. uzavření manželství, řeholní profese, přijetí svátosti svěcení, trestní odpovědnost, atd.

Závaznost církevního zákona z hlediska územního – kánn. 12-13

1. Univerzální zákony
   princip: zavazují v celé katolické církvi latinského obřadu
   výjimka: území zproštěné účinnosti daného zákona. Př. – obyčeje *contra legem. (*nejsou jím vázány osoby pobývající na tomto území (teritoriální princip). Pokud jsou ale tyto osoby vázány osobním zákonem (personální princip), temto zůstává v platnosti.)

2. Místní zákony
   = takové, které byly vydány pro určité teritorium, místní církev, národ, apod.
   princip: zavazují ty, kdo na tomto území mají *domicilium* a *quasidomincilium,* nebo zde fakticky pobývají.
   výjimky:

- místní zákon je personální (př. – pro řeholní institut diecézního práva).
- *vagi* = osoby, které nemají ani trvalé ani přechodné bydliště – nemají pevné místo pobytu.
  princip: nejsou vázány
  výjimka: kán. 13 § 2, čl. 1 a 2
  čl. 1 – jejich pobyt působí škodu nebo se jedná o personální zákony
  čl. 2 – jedná se o zákony k zajištění veřejného pořádku nebo jiných zvláštních zákonů nebo nemovitostí na daném území. Př.

Závaznost církevního zákona z hlediska znalosti zákona – kánn. 14 – 15

<u>pochybnost:</u>

a) právní – nezavazují (pochybnost o tom, zda tyto zákony existují = pak nemají účinnost)

b) skutková – zavazují (není pochyb o existenci zákona, ale o existenci skutečnosti, na kterou se má aplikovat – o jeho aplikovatelnosti. Př. – kán. 1060, kán. 1608 § 1 a 4, etc)

neznalost nebo omyl – dva aspekty, které mohou omezit účinnost existujícího zákona. Týkají se příjemnce zákona, ne zákona samého.

neznalost (více zákonodárce nerozlišuje – např. mezi zaviněnou a nezaviněnou, apod.)
omyl = chybná znalost

obecný princip: nemají právní účinky, nezbavují zákon účinnosti
výjimka: pokud není stanoveno jinak. Př. – vada manželského souhlasu

§ 2 – kdy se nepředpokládá či předpokládá notorická neznalost nebo omyl.

VÝKLAD ZÁKONA
kánn. 16-18

výklad zákona = její objasnění neboli prohlášení správného významu zákona a jeho obsahu podle úmyslu zákonodárce – buď zákon není jasný a úmysl zákonodárce není zřejmý, nebo jsou pochyby ohledně způsobu jeho aplikace
cíl – zajistit správnou a vhodnou aplikaci zákona

Kdo autenticky vykládá zákon:
1. Zákonodárce
2. Ten, koho zákonodárce pověřil (Papežská rada pro výklad legislativních textů).

Síla autentického výkladu – pokud je podán formou zákona, má stejnou sílu jako zákon a musí být promulgován.

retroaktivita:
- pokud pouze deklaruje slova zákona – má zpětné účinky
- pokud podává rozšiřující nebo zužující výklad nebo vykládaný zákon vzbuzuje pochybnosti – nemá zpětné účinky

  Výklad soudním rozhodnutím (rozsudkem) nebo individuálním správním aktem není zákonem a zavazuje pouze ty osoby a pouze v těch věcech, pro něž byl vydán.

Interpretace zákona kán. 17
- vlastní význam slov + kontext
- paralelní texty, které pojednávají o stejné věci či osobách
- účel zákona

- okolnosti – historický kontext jeho vzniku, proč ho zákonodárce vyhlásil, kde, pro jaké osoby.
- úmysl zákonodárce

kán. 18 zužující x rozšiřující výklad – u trestních zákonů nebo zákonů omezujících výkon práv nebo obsahujících výjimku ze zákona je nutno použít zužujícího výklad
zužující výklad = podle zužujícího významu slov
rozšiřující výklad = bere v úvahu širší význam použitých slov. (Nerovná se širší interpretaci – ta jde za výklad zákona a tak tvoří nový zákon.)

kán. 19 – *vacatio legis* – pak se rozhoduje pomocí:
- analogie (zakázána u třestních zákonů)
- obecné právní principy
- právní věda a praxe římské kurie
- ustálený názor odborníků

kán. 20 – princip: zákon pozdější deroguje nebo abroguje zákon dřívější jestliže:
- to výslovně zmiňuje
- je s dřívějším zákonem v přímém rozporu
- upravuje veškerou látku dřívějšího zákona

princip: obecným zákonem se neruší partikulární zákon, pokud není výslovně stanoveno jinak

kán. 21 – případ pochybnosti

kán. 22 kanonizace civilních zákonů

PRÁVNÍ OBYČEJ kán. 23-28
- druhý hlavní pramen kanonického práva (vedle církevních zákonů)
- je to počátek všech právních kultur – nepsané právo, starší než právní normy

má sílu zákona pokud:
- je navozen společenstvím, které schválil zákonodárce
- není v rozporu s božským právem
- pokud je *contra legem* nebo *praeter legem*, pak musí být rozumný, byl zachováván nepřerušeně 30 let nebo ho zákonodárce schválil mimořádným způsobem.
  pokud je proti kanonickému zákonu, který budoucí obyčeje zapovídá, pak musí být stoletý nebo nepamětný.
- odkaz na kán. 5

OSTATNÍ KANONICKÉ NORMATIVNÍ AKTY
Obecně závazná nařízení kánn. 29- 30 = obecný předpis příslušného zákonodárce pro společenství způsobilé obdržet zákon.

- je to vlastně zákon a řídí se ustanoveními o zákonech. Je ten, kdo má zákonodárnou moc.

Obecné prováděcí předpisy kán. 31- 33 – podrobněji stanovují aplikaci zákona nebo naléhají na jeho dodržení.

- nezrušují zákon a tam, kde jsou s ním v rozporu, jsou neúčinné.
- ztrácejí právní účinnost: zrušením daného zákona nebo zrušením příslušným představeným. Ne však ztrátou pravomoci osoby, která je vydala, pokud není výslovně stanoveno jinak.
- vydat je mohou také ti, kdo mají výkonnou moc, v mezích své kompetence.

Instrukce kán. 34 – vykládají ustanovení zákona a dávají pokyny pro jeho provádění.

- vydávají je ti, kdo mají výkonnou moc v mezích své kompetence
- neruší zákon, a pokud jsou v rozporu se zákonem, nemají žádnou právní účinnost.
- ztrácejí právní účinnost: zrušením daného zákona nebo zrušením příslušným představeným.

Stanovy a Jednací řády kánn. 94-95

stanovy: normy dané právnickým osobám. Určují jejich účel, ustanovení, řízení a jednání.

jednací řády = normy, které je třeba dodržovat při shromážděních osob nebo jiných akcích. Určují jejich ustanovení a způsob řízení a jednání

INDIVIDUÁLNÍ SPRÁVNÍ AKTY kánn. 35-93

pojem: je to rozhodnutí autority, která má výkonnou moc, v individuálním případě
kán. 36 – pravidla výkladu
kán. 37 - Pokud se týká vnějšího oboru, musí být vyhotoven písemně.
kán. 38 a 42 – případy neúčinnosti a neplatnosti
kán. 39 Podmínky v něm uvedené jsou *ad validitatem* pouze pokud jsou vyjádřeny slovy *si, nissi, dummodo*
kán. 40-41 se týká vykonavatele
kánn. 40, 42, 45 – způsoby vykonání
kán. 46-47 – trvání a zánik

Formy:

<u>rozhodnutí a příkaz</u> –pojem: kán 48. + 49

- jsou to rozhodnutí, které nereagují na nějakou žádost
- musí být písemné a odůvodněné – k platnosti – kán. 51.
- kán. 50 – povinnost příslušné autority
- další kánony upravují podmínky pro sdělení, účinnost.

<u>kán. 57 – důležitý pro odvolání</u>

<u>reskript</u> – rozhodnutí, který se uděluje privilegium, dispens nebo jiná milost na základě žádosti. Je to tedy odpověď na žádost.

Jeho platnost závisí na pravdivosti skutečnosti, na základě které byla žádost podáva – kán. 63

privilegium kán. 76-84 – milost (*gratia*) ve prospěch určitých fyzických nebo právnických osob

dispens – *relaxatio legis* = zbavení vázanosti zákonem ryze církevním v daném jednotlivém případě. Důvod: v tomto případě zákon neplní svoji funkci, ale je na škodu celkovému cíli (*salus animarum*). Důvod udělení dispenze musí být spravedlivý a rozumný – k dovolenosti.

kdo a od čeho může udělit dispens – kán. 87-89, 91

kán. 87 § 1 – diecézní biskup nesmí dispenzovat od procesních a trestních zákonů

FYZICKÉ OSOBY kánn. 96-112

kán. 96 – důsledky křtu_

- člověk se stává členem církve
- nabývá práv a povinností podle svého stavu/podmínek (tím se míní věk, pohlaví, sídlo, obřad, zda je laik, řeholník, klerik, …)

kán. 97 – zletilá osoba – dovršených 18 let, jinak nezletilá

nezletilá osoba, která nedovršila 7 let – dítě – není svéprávná. Právní domněnka – dosažením 7 roku věku dosáhla užívání rozumu.

kán. 98 + 99 – způsobilost k právnímu jednání

kánn. 100-107 se týkají důležitosti místa vzhledem k dané osobě

- původ
- bydliště
- získání faráře a ordináře

kánn. 108- 110 se týkají příbuzenství:

- pokrevní příbuzenství
- švagrovství
- adopce

kánn. 111- 112 se týkají příslušnosti k církvi určitého obřadu

PRÁVNICKÉ OSOBY kánn. 113-123

Právnická osoba je společenství/soubor osob nebo věcí. Jsou subjekty práva a nositeli práv a povinností podle své povahy.

Jejich cíl – musí být shodný s posláním církve.

Svou povahou jsou trvalé /kán. 120)

Zřízení:

a) samým právem – při. diecéze, biskupské konference, farnosti, …

b) zřízena příslušnou autoritou

veřejné – zřizuje je příslušná církevní autorita
- jednají jménem církve
- mají právní subjektivitu
- př. – Česká katolická charita

soukromé – ostatní (tj. nejsou zřízeny příslušnou církevní autoritou, nejednají oficiálně jménem církve.
- nemají právní subjektivitu, mohou ji ale získat

- ustanovení ohledně voleb, trvalosti, zániku, rozdělení, majetku.
-
-

(Související – kán.298 – 329 – sdružení křesťanů)

PRÁVNÍ JEDNÁNÍ kánn. 124-128

právní jednání = v kodexu se nenachází definice. Právní doktrína vypracovala následující:
Lidský společenský úkon vykonaný a prohlášený podle norem práva, kterému zákon přisuzuje určité právní účinky ve věci, která je objektem zájmu konajícího.
- lidský úkon = vědomý a dobrovolný (jeho vady – viz kán. 125)
- společenský = mění vztahy s jinými osobami
- podle norem práva, legitimní = provedený podle daných norem a takovými prostředky (= se všemi požadovanými náležitostmi), které jsou vyžadovány k jeho právní účinnost.

K tomu, aby mohl někdo platně činit právní kroky, musí dále mít právní způsobilost. kán. 124.

platnost právního jednání:
- vnější násilí (*vis ab extrinseco*) – kán. 125 § 1 – neplatné
- velký protiprávně způsobený strach nebo podvod - platné, pokud právo nestanoví jinak. Může být ale zrušeno rozsudkem soudu nebo z úřední povinnosti.
- neznalost nebo omyl co do podstatného prvku nebo nesplnění podmínky *sine qua non* – neplatné. Jinak platné, pokud právo nestanoví jinak a může být napadnuto žalobou.

kán. 127 – platnost právní jednání představeného pokud se vyžaduje předchozí projednání nějakého kolegia nebo jeho souhlas
Př. diecézní biskup: zřízení nové farnosti – projednání v kněžské radě
převod majetku diecéze přesahují určitou hranici – souhlas ekonomické rady, sboru konzultorů a těch, kterých se to týká.

kán. 128 – povinnost nahradit škodu způsobenou úmyslně nebo z nedbalosti.